

УДК 339.5

Куредя Н.М.¹, Горобець К.В.²¹ доц. Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради² здобувач вищої освіти Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

МИТНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ КРАЇН: ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА МОТИВАЦІЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

Розвиток економічних відносин між країнами світу здійснюється під впливом об'єктивних законів економіки та інтересів системи національних суб'єктів. Для обслуговування цих процесів формувались і на різних історичних етапах змінюються митні правила, складовою частиною яких є митно-тарифне регулювання зовнішньої торгівлі, та митна політика держав у системі регулювання ними процесів як в національній економіці так і у відносинах з іншими країнами. Митно-тарифне регулювання зовнішньої торгівлі країн здійснюється через систему митно-тарифних (податків та зборів) та нетарифних (ліцензування, кількісні обмеження, технічні бар'єри, стандарти, ембарго) інструментів.

З історичної практики регулювання зовнішньої торгівлі можна виділити акценти на два цільові напрями застосування митних інструментів для регулювання зовнішньоекономічних зв'язків. Один з них - підтримання балансу зовнішньоторговельного обороту та економічних інтересів господарських суб'єктів торгуючих країн, а протилежний йому – боротьба інтересів, яка реалізується у формі торгівельних війн. В основі впровадження митного інструментарію для реалізації інтересів торгуючих сторін лежать такі об'єктивні економічні процеси як обмеженість ресурсів, конкуренція, доцільність протекціонізму - захисту національних виробників товарів та послуг, ступінь взаємовпливу (залежності) економік різних країн тощо.

Історичний досвід ведення зовнішньої торгівлі та налагодження зовнішньоекономічних зв'язків країн світу свідчить про раціональність першого виду акцентів, хоча це був складний процес створення міжнародних інституцій з функціями процедурного регулювання товарообмінних операцій на світових галузевих ринках, застосування різних способів погодження та уникнення конфронтацій інтересів суб'єктів торгуючих держав. Так після закінчення Другої світової війни у світі під егідою ООН почалися переговори про створення Світової організації торгівлі (СОТ). У результаті багатьох етапів обговорень представниками країн правил міжнародної торгівлі у 1948 році була прийнята ними Генеральна угода з тарифів і торгівлі. Однак недоліком системи ГАТТ була відсутність інституційної основи, тобто

міжнародної організації і угоди GATT не мали обов'язкового характеру для країн-учасників GATT. Тому у 1994 році більшістю держав - учасників переговорного процесу була підписана угода про утворення Світової організації торгівлі СОТ.[1] Базові принципи СОТ включають недискримінацію, прозорість торговельної політики, зв'язування тарифів, відмову від кількісних обмежень та ефективний механізм вирішення торговельних спорів і стали обов'язковими для всіх держав – членів цієї організації.

У ці ж історичні періоди здійснювались перемовини держав щодо міжнародного інституціонального регулювання митних процедур, у тому числі і застосування митно-тарифних інструментів (створення Групи Вивчення Європейського Митного Союзу - European Customs Union Study Group у 1947 році, Ради митного співробітництва (РМС) у 1953 році, Всесвітньої митної організації, ВМО (у 1994 році).

Станом на даний час функціонує лише одна міжнародна міжурядова організація - Всесвітня митна організація, членами якої є митні адміністрації майже всіх країн світу. Діяльність ВМО здійснюється у сфері розробки міжнародних інструментів, конвенцій з питань класифікації товарів, митної вартості, правил походження товарів, митних зборів, безпеки ланцюгу постачання товарів, спрощення процедур міжнародної торгівлі, боротьби з правопорушеннями в митній сфері та незаконним переміщенням контрафактної продукції (захист прав інтелектуальної власності), а також боротьби з корупцією.[2] Для реалізації цілей діяльності ВМО розробила ряд інструментів, закріплених у Міжнародній конвенції з гармонізованої системи опису і кодування товарів (ГС) 1988 р., Міжнародній конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур (прийнята у 1974 р., переглянута у 1999 р. чинності у 2006 р.), Конвенції про карнет АТА та Конвенції щодо тимчасового ввезення, Системі рамових стандартів із забезпечення безпеки та сприяння глобальній торгівлі (SAFE) 2005 року.

Доцільність поєднання переваг кожної з торгуючих країн стимулювали створення ними, наприклад, таких митних союзів: Митний союз ЄС – 1968 р., Німецький митний союз (Zollverein) – 1834 р., Південноафриканський митний союз (SACU) – 1910 р., Митний союз Бенілюксу – 1948 р., Центральноамериканський митний союз (CACM) – 1960 р., Західноафриканський економічний і митний союз (UEMOA) – 1994 р., Митний союз Карибського співтовариства (CARICOM) – 1973 р.

Конкуренція у світовій торгівлі часто приводить до використання митного інструментарію як способу боротьби, яка часто перетворюється у тарифні війни.

Можна виділити наступні характеристики торговельних війн та митні методи їх ведення:

- наступальна торговельна війна: зниження митних тарифів на експорт, підвищення митних тарифів на імпорту, підвищення експортних квот, використання експортних демпінгових цін, блокада і ембарго щодо імпорту, дискредитація імпорту (оголошення продукції конкурентів шкідливою для споживачів або екології);

- оборонна торговельна війна: «дзеркальне» підвищення митних тарифів на імпорту, зниження імпорту квот, компенсація витрат експортерам, субсидії експортерам, введення нетарифних обмежень для ускладнення процедури ліцензування та митного оформлення, маркетингове протиставлення імпорту продукції національних виробників як якіснішої, екологічнішої, національних брендів.

Тарифні війни у минулому навіть не раз призводили до справжніх збройних конфліктів між державами.[3] Прикладами сучасних торговельних воєн є тарифні війни між США та Китаєм, Мексикою та Канадою, Європейським Союзом.[4] Наслідками ведення торговельних воєн є зниження ділової активності господарських суб'єктів, їх фінансові втрати, розрив торговельних договорів та необхідність пошуку нових торговельних партнерів, підвищення інфляції, дисбаланси попиту та пропозиції на національних ринках товарів, послуг та грошовому ринку, дестабілізація державних бюджетів, посилення політичної напруги між країнами, погіршення міжнародного співробітництва, формування нових стратегій глобальної взаємодії, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Principles of the trading system. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact2_e.htm
2. World Customs Organization. URL: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/vision-mission-values.aspx>
3. Tarrif Showdowns: 25 Trade Wars where Nations Gambled their Economies and Forged New Eras. URL: <https://historycollection.com/tarrif-showdowns-25-trade-wars-where-nations-gambled-their-economies-and-forged-new-eras/>
4. Tariffs & Trade Conflicts: The Global Implications of U.S. Tariffs. URL: <https://fiscalnnote.com/tariffs-trade-conflicts>